

zijn definitieve tekst schreef hij dat Six in het rondschrijven van 28 september 1944 'toch weer verder ging dan de regering wenste'.¹⁷

Niet alleen de militaire maar ook de politieke samenbundeling van de illegaliteit leidde tot hevige controversen in bezet Nederland. In juni 1944 deed koningin Wilhelmina namens de regering een dringend beroep op de Nederlandse verzetsbeweging om de krachten te bundelen. Het lag in de bedoeling uit haar midden een vertegenwoordigend orgaan te vormen dat na de bevrijding, zolang er nog geen volwaardig parlement functioneerde, de Kroon van advies kon dienen. Dit verzoek, neergelegd in een telegram van 8 juni 1944, leidde tot het instellen van een Grote Advies Commissie der Illegaliteit (GAC) waarin de landelijk opererende verzetsgroepen waren vertegenwoordigd. Tijdens de bezetting werd het werk van de GAC in feite gedaan door een uit vijf personen bestaande Contact-Commissie. Om tot een representatieve samenstelling van dit orgaan te komen werd de GAC naar politieke binding onderverdeeld in een linker-, een rechter- en een middensectie. Elk van de drie secties wees een vertegenwoordiger in de Contact-Commissie aan, terwijl twee niet-politiek gebonden leden hieraan werden toegevoegd.

In het najaar van 1944 verzocht de koningin de Contact-Commissie een delegatie naar Londen te sturen om haar in te lichten over de politieke standpunten die in de illegaliteit leefden. Na consultaties over dit verzoek moest de Contact-Commissie echter al spoedig concluderen dat de drie secties het niet eens konden worden over een gezamenlijke reactie. De midden- en de rechtersectie voelden er weinig of niets voor dat de illegaliteit een bij uitstek politieke taak als het advisereren van het staatshoofd op zich zou nemen, terwijl de linkersectie meende dat dit juist van groot belang was met het oog op de wederopbouw van het nieuwe, naoorlogse Nederland. Namens deze laatste richting schreef *Vrij Nederland*-voorman Van Randwijk de Contact-Commissie een uitvoerige brief, in de woorden van De Jong 'een belangrijk en bewogen stuk'.¹⁸

In 't Veld reageerde sceptisch op de uitvoerige wijze waarop de auteur deze brief citeerde. De strekking liet zich volgens deze criticus gemakkelijk kort samenvatten. De essentie was immers dat de oorlog door 'links' werd beschouwd als een gevolg van het falen van de vooroorlogse democratie en dat na de bevrijding het roer om moest: de illegaliteit zou in het nieuwe Nederland een voorhoede-rol moeten spelen, er moest een heel andere sociale en economische politiek worden gevoerd en aan de

¹⁷ Deel 10B, 603 (578).

¹⁸ Deel 10B, 970 (930).